

COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 24.6.2014
COM(2014) 387 final

**RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

Un nou curs pentru apărarea europeană

**Foaie de parcurs privind punerea în aplicare a Comunicării COM (2013) 542;
Către un sector al apărării și al securității mai competitiv și mai eficient**

1. Introducere

În iulie 2013, Comisia a prezentat Comunicarea cu titlul „Către un sector al apărării și al securității mai competitiv și mai eficient” [COM(2013)542] ca o contribuție la Consiliul European din decembrie 2013. De asemenea, Comisia a anunțat elaborarea unei foi de parcurs detaliate cuprinzând acțiunile concrete și calendarele pentru domeniile definite în comunicare. Prezentul raport reprezintă îndeplinirea acestei obligații.

În concluziile sale din decembrie 2013, care au confirmat, de asemenea, concluziile Consiliului din 25 noiembrie 2013, Consiliul European a primit favorabil comunicarea și a decis să revizuiască progresul înregistrat în toate domeniile relevante în iunie 2015. Comisia se bazează pe concluziile Consiliului European pentru a urmări obiectivele de mai jos:

- o piață internă a apărării în care întreprinderile europene să poată acționa liber și fără discriminare în toate statele membre;
- un regim de securitate a aprovizionării la nivelul UE care să le ofere forțelor armate garanția unei aprovizionări suficiente în toate circumstanțele, indiferent de statul membru în care sunt stabiliți furnizorii;
- o acțiune pregătitoare (AP) referitoare la cercetarea legată de politica de securitate și apărare comună (PSAC), pentru a analiza potențialul unui program european de cercetare care, în viitor, ar putea viza atât securitatea, cât și apărarea. Acest demers vine în completarea exploatării tuturor sinergiilor posibile dintre cercetarea în domeniul civil și cea în domeniul apărării; și
- o politică industrială care să stimuleze competitivitatea industriilor europene ale apărării și care să contribuie la furnizarea, la prețuri abordabile, a tuturor capacităților de care are nevoie Europa pentru a-și garanta securitatea.

Pentru a urmări aceste obiective, prezentul raport stabilește o foaie de parcurs pentru activitățile prevăzute în comunicare. Ea include o mare varietate de acțiuni care țin de politici diferite, dar care sunt adesea legate între ele: de exemplu, îmbunătățirea securității aprovizionării între statele membre, va facilita accesul la piețele transfrontaliere pentru întreprinderile din domeniul apărării; îmbunătățirea standardizării va promova interoperabilitatea și deschiderea piețelor; certificarea comună va reduce costurile și va spori competitivitatea industriei etc. Împreună, toate aceste acțiuni vor contribui la eficientizarea sectorului european al apărării și al securității și, prin urmare, vor consolida politica de securitate și apărare comună (PSAC) a Uniunii¹.

¹ Acțiunile prevăzute în foaia de parcurs nu au niciun impact asupra bugetului UE dincolo de creditele prevăzute deja în programarea financiară oficială a Comisiei și sunt compatibile cu programele europene relevante incluse în CFM 2014-2020. Fiecare acțiune descrisă în această foaie de parcurs este coerentă și compatibilă cu instrumentele financiare relevante stabilite în temeiul cadrului financiar multianual.

Atât pentru elaborarea, cât și pentru implementarea acestor acțiuni, Comisia va coopera îndeaproape cu statele membre, cu Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE) și cu Agenția Europeană de Apărare (AEA). Această cooperare va include reuniuni periodice la nivel strategic pentru a urmări implementarea foii de parcurs în ansamblul său, precum și consultări la nivel tehnic pentru acțiuni specifice. În paralel, Comisia va continua să informeze statele membre în mod regulat prin intermediul organismelor relevante ale Consiliului, al directorilor responsabili de politica de apărare și al AEA. Parlamentul European și industria de profil vor fi de asemenea consultate în mod regulat.

Consiliul European a recunoscut necesitatea unei mai bune cooperări europene în domeniul apărării, în complementaritate deplină cu NATO. Prin implementarea comunicării, Comisia va contribui la o bază industrială solidă pentru această cooperare.

2. Foaie de parcurs

2.1 Piață internă

Monitorizarea pieței

Monitorizarea pieței este esențială atât pentru a garanta aplicarea corectă a Directivei 2009/81/CE privind achizițiile publice în domeniul apărării, cât și pentru a evalua impactul acestei directive. De asemenea, monitorizarea pieței joacă un rol important și în măsurarea progresului politicii industriale a Comisiei în acest sector.

Abordare și rezultate preconizate

Comisia va evalua sistematic achizițiile publicate pe portalul Tenders Electronic Daily (TED) al UE, precum și rapoartele statistice trimise de statele membre. Este vorba despre o analiză cantitativă și calitativă. În paralel, Comisia va monitoriza achizițiile în domeniile apărării și securității care nu sunt publicate pe portalul TED, printre altele prin intermediul presei de specialitate și al informațiilor furnizate de operatorii de piață.

Aceste activități vor contribui la asigurarea aplicării corecte a Directivei 2009/81/CE. Ele vor pregăti, de asemenea, baza pentru raportul privind implementarea acestei directive, pe care Comisia trebuie să îl trimită Parlamentului European și Consiliului până în august 2016.² În acest raport, Comisia va evalua în ce măsură au fost atinse „obiectivele prezentei directive în ceea ce privește funcționarea pieței interne și dezvoltarea unei piețe europene a echipamentelor în domeniul apărării și a unei Baze tehnologice și industriale europene de apărare, având în vedere printre altele situația întreprinderilor mici și mijlocii...”

Clarificarea anumitor excluzeri

² Articolul 73 din Directiva 2009/81/CE.

Utilizarea corectă a excluderilor din domeniul de aplicare al Directivei 2009/81/CE este esențială pentru eficacitatea sa. În acest context, vânzările interguvernamentale [articolul 13 litera (f)] și achizițiile făcute în cadrul acordurilor internaționale [articolul 12 litera (a)] și prin intermediul organizațiilor internaționale [articolul 12 litera (c)] sunt deosebit de importante, deoarece ele privesc o parte importantă a pieței.

Abordare și rezultate preconizate

Vânzări interguvernamentale: În decembrie 2013, Comisia a inițiat un exercițiu de colectare de date concrete privind vânzările interguvernamentale în Europa. În etapa următoare, Comisia va organiza două ateliere împreună cu statele membre în toamna anului 2014. Pe această bază, Comisia va elabora o notă orientativă privind utilizarea clauzelor de excludere. Finalizarea acestei note este prevăzută pentru începutul anului 2015.

Acorduri și organizații internaționale: Activitatea privind această clarificare va începe în 2015 și va urma aceeași abordare. Ea va fi completată prin discuții directe cu NSPA (Agenția pentru sprijin a NATO) și cu OCCAR (Organizația de Cooperare Comună în materie de Armament). Finalizarea acestei note orientative este prevăzută pentru sfârșitul anului 2015.

Compensatii

Cerințele pentru compensații economice, indiferent de denumirea acestora, nu corespund nici principiilor Tratatului UE, nici unor metode eficiente de achiziții publice. Comisia depune eforturi pentru eliminarea treptată și rapidă a acestei practici și pentru promovarea de alte măsuri nediscriminatorii menite să faciliteze accesul transfrontalier la piața al IMM-urilor.

Abordare și rezultate preconizate

Comisia colaborează de mai mulți ani cu statele membre privind revizuirea regulilor naționale în materie de compensare. Această activitate a avut loc în paralel cu transpunerea directivei privind achizițiile publice în domeniul apărării și continuă să aibă loc cu acele state membre care nu și-au revizuit încă legislația în materie de compensare. În paralel, Comisia va monitoriza îndeaproape practicile statelor membre în materie de achiziții publice, și va interveni, în caz de necesitate, pentru a preveni cerințele discriminatorii nejustificate.

Comisia va încuraja, de asemenea, soluții alternative la compensări, pentru facilitarea accesului IMM-urilor pe piețele transfrontaliere. Pentru a atinge acest obiectiv, Comisia a organizat, în februarie 2014, un atelier cu părțile interesate. Acest dialog va continua. În acest context, Comisia intenționează să instituie un grup consultativ ad hoc cu statele membre și cu industria de profil (integratori de sisteme și IMM-uri), pentru a identifica opțiunile de promovare a lanțurilor de aprovizionare transfrontaliere. De asemenea, Comisia va monitoriza în mod specific aplicarea dispozițiilor referitoare la subcontractare prevăzute de Directiva 2009/81/CE. Inițiativele privind modul de îmbunătățire a accesului pe piață al IMM-urilor pot fi prezentate în cadrul Consiliului European din iunie 2015.

Securitatea aprovizionării

Securitatea aprovizionării este esențială atât pentru eficacitatea forțelor armate, cât și pentru buna funcționare a pieței interne. Este un concept larg care poate acoperi o gamă largă de aspecte industriale, tehnologice, juridice și politice diferite.

Abordare și rezultate preconizate

Foaie de parcurs pentru un regim cuprinzător de securitate a aprovizionării la nivelul întregii UE: conform comunicării și solicitării Consiliului European de a elabora „împreună cu statele membre și în cooperare cu Înalțul Reprezentant și cu Agenția Europeană de Apărare, o foaie de parcurs pentru un regim cuprinzător de securitate a aprovizionării la nivelul întregii UE”, Comisia:

- a) va face un bilanț al domeniilor care ar trebui să fie acoperite de un astfel de regim și al instrumentelor existente în domeniul securității aprovizionării;
- b) se va consulta pe larg cu statele membre;
- c) va identifica acțiunile posibile în domenii precum: 1) aprovizionarea între statele membre; 2) aprovizionarea statelor membre de către țări terțe și 3) controlarea activelor industriale și tehnologice din UE, toate acestea fiind elemente esențiale pentru un regim cuprinzător de securitate a aprovizionării.

Foaia de parcurs va fi finalizată pentru Consiliul European din iunie 2015, în paralel cu următoarele acțiuni:

Transferurile de produse din domeniul apărării: Directiva (CE) nr. 2009/43 a introdus un sistem de licențiere pentru facilitarea circulației de produse din domeniul apărării în cadrul pieței interne. În ianuarie 2014, Comisia a lansat un studiu privind modul de promovare a adoptării principalelor instrumente ale directivei (licențe generale și certificarea întreprinderilor din domeniul apărării) de către autoritățile naționale și industria de profil. Ca un prim pas, Comisia a extins domeniul de aplicare al bazei de date Certider³, pentru a le permite statelor membre să informeze mai bine părțile interesate cu privire la întreprinderile certificate și licențele generale eliberate. Comisia va propune măsuri suplimentare pentru a consolida punerea în aplicare a directivei pe baza rezultatelor unui studiu care sunt așteptate pentru iulie 2014.

O evaluare mai cuprinzătoare a directivei va fi lansată la începutul anului 2015. Această evaluare va constitui baza pentru raportul privind implementarea directivei, pe care Comisia trebuie să îl trimită Parlamentului European și Consiliului până în iunie 2016.

Controlul resurselor: În domeniile apărării și securității, controlul activelor industriale și tehnologice poate fi esențial pentru securitatea aprovizionării capacităților critice. Unele state

³ Registrul întreprinderilor certificate active în domeniul apărării (*Certified Defence-related Enterprises - Certider*). Mai multe informații sunt disponibile la adresa:
<http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/defence/certider/>

membre dispun de mecanisme pentru a controla investițiile în acest sector. Cu toate acestea, o abordare pur națională ar putea afecta atât cooperarea transfrontalieră a industriei, cât și deschiderea piețelor apărării ale statelor membre la concurența la nivelul UE. Prin urmare, ar putea fi nevoie de o abordare europeană pentru a aprofunda piața internă. Totodată, această abordare poate fi necesară în vederea asigurării unui nivel adecvat de autonomie europeană în domeniul apărării și securității.

În acest context, Comisia va publica o carte verde privind posibilele deficiențe ale sistemului actual de control al resurselor și va explora opțiunile de acțiune la nivelul UE, inclusiv mecanismele de notificare și consultare dintre statele membre. Adoptarea cărții verzi este prevăzută pentru sfârșitul acestui an.

Comisia intenționează să implice părțile interesate încă din faza incipientă și să le consulte deja la scară largă în vederea pregătirii cărții verzi.

2.2 Promovarea competitivității industriei apărării

Standardizare și certificare

Comisia sprijină AEA în vederea elaborării unei abordări comune în ceea ce privește standardizarea și certificarea. Această abordare trebuie definită de comun acord cu statele membre, respectându-se în totalitate suveranitatea națională și asigurând evitarea suprapunerii cu NATO.

Abordare și rezultate preconizate

Standardizare: AEA, în consultare cu Comisia, pregătește în prezent un nou proces de dezvoltare a normelor pentru produsele de apărare și hibride în Europa, care va crea legături între mecanismele de standardizare naționale, europene și internaționale existente (de exemplu NATO) în mod structurat și fără formalități birocratice. Această metodologie se bazează pe o abordare proactivă făcând apel la experți naționali, care monitorizează evoluția standardizării europene în domeniul apărării și fac recomandări pentru a aborda probleme specifice pe măsură ce acestea apar. Comisia contribuie la acest proces prin expertiza sa în materie de standardizare civilă.

Comisia va identifica, de asemenea, standarde comune care pot sprijini proiecte europene în domenii specifice. De exemplu, în mediul comun pentru schimbul de informații (Common Information Sharing Environment - CISE) pentru domeniul maritim al UE (discutat în secțiunea 2.4), standardele comune vor crea un model de date comun necesar pentru a garanta comunicarea efectivă între diferitele sisteme naționale de informații privind supravegherea maritimă.

Certificarea: Comisia, în colaborare cu Agenția Europeană de Siguranță a Aviației (AES), va continua să sprijine AEA și statele membre în ceea ce privește armonizarea cerințelor de

navigabilitate aeriană militară, cu scopul de a se ajunge, în măsura posibilului, la o convergență între sistemul de certificare militară și cerințele aplicabile în domeniul civil. Comisia, împreună cu AESA, va continua să încurajeze utilizarea standardelor și a experienței AESA în domeniul civil în cadrul procesului de certificare a produselor militare, în colaborare cu AEA și cu statele membre.

În vederea reducerii costurilor și a evitării duplicării, precum și pentru a facilita exploatarea în comun a aeronavelor civile și militare într-un spațiu aerian nesegregat, Agenției Europene de Siguranță a Aviației (AESA) i-ar putea fi încredințată, dacă producătorii și statele membre doresc acest lucru, certificarea civilă europeană comună a anumitor produse militare, în timp ce statele membre vor continua să fie responsabile pentru certificarea sistemelor militare aflate la bord.

Comisia, în colaborare cu AESA, va defini, pe baza cererilor din partea industriei, o serie de cazuri pilot pentru implicarea AESA în certificarea civilă de produse cu dublă utilizare care să conducă la o abordare mai rentabilă și mai simplificată, cum ar fi anumite sisteme de aeronave pilotate de la distanță (*Remotely Piloted Aircraft Systems - RPAS*), care reprezintă o parte din ce în ce mai importantă a aeronavelor viitoare⁴. Etapele de punere în aplicare a unei astfel de abordări se vor baza pe o analiză de fezabilitate pentru a determina implicațiile în materie de resurse pentru AESA, precum și aspectele legale și consecințele asupra securității care rezultă din împărțirea responsabilităților între autoritățile civile/ale UE și autoritățile militare/naționale.

Materii prime

Accesul la materii prime este o provocare din ce în ce mai importantă pentru economia europeană. Aceasta este abordată de Strategia UE privind materiile prime, care include lista de materii prime critice recent revizuită⁵.

Abordare și rezultate preconizate

Multe dintre aceste materiale, cum ar fi pământurile rare și germaniu, sunt, de asemenea, elemente esențiale pentru aplicațiile din domeniul apărării (de exemplu, sistemele cu țintă laser - laser targeting). Prin urmare, Comisia va face un screening al materiilor prime care sunt esențiale pentru sectorul apărării. Această analiză va fi întreprinsă de Centrul Comun de Cercetare al Comisiei, în strânsă cooperare cu AEA și cu industria de profil și se așteaptă ca ea să fie finalizată până la jumătatea anului 2015 și să poată pregăti terenul pentru viitoarele acțiuni de politică în acest domeniu.

⁴ Aceasta face parte din contextul mai larg al activității Comisiei în acest domeniu în vederea stabilirii unui cadru pentru funcționarea RPAS civile, astfel cum este prevăzut în comunicarea sa din 8 aprilie [COM(2014) 207]. În acest sens, Comisia va încuraja utilizarea integrală a instrumentelor UE pentru a asigura o abordare globală și pentru a maximiza sinergiile, permițând inclusiv integrarea sigură a acestor sisteme în spațiul aerian nesegregat.

⁵ COM(2014) 297

IMM-uri, clustere și regiuni

Consiliul European a subliniat importanța sprijinirii rețelelor regionale de IMM-uri și a clusterelor strategice. Comisia va pune în aplicare măsuri pentru a sprijini aceste obiective.

Abordare și rezultate preconizate

Activitatea în acest domeniu se va realiza în strânsă colaborare cu activitățile legate de IMM-uri, anunțate în capitolul referitor la piața internă din prezentul raport. Comisia va utiliza rețeaua sa Enterprise Europe și parteneriatele strategice de clustere europene, finanțate în cadrul programului COSME⁶, pentru a sprijini evenimentele de stabilire de contacte („matchmaking”), crearea de rețele și găsirea de noi parteneri de afaceri în interiorul și în afara UE.

Comisia va clarifica condițiile în care fondurile structurale și de investiții europene (ESIF) pot fi utilizate pentru a sprijini proiectele care vizează produsele cu dublă utilizare, atât în ceea ce privește proiectele de investiții (Fondul european de dezvoltare regională - buget de 140 miliarde EUR), cât și competențele (Fondul social european - buget de 74 miliarde EUR).

În plus, Comisia va încuraja depunerea de cereri de către clusterelor și rețelele transfrontaliere pentru Programul de cooperare teritorială europeană, care dispune de un buget total de 8,7 miliarde EUR (2014-2020).

Este la latitudinea întreprinderilor, a clusterelor și a regiunilor să profite de aceste oportunități. Cu toate acestea, Comisia, în strânsă cooperare cu AEA și cu Asociația Agențiilor de Dezvoltare Regională (EURADA):

- va sensibiliza publicul cu privire la aceste posibilități prin evenimente specifice. Prima reuniune a avut loc la 12 mai, la Bruxelles, iar cea de a doua este prevăzută să aibă loc în noiembrie 2014.
- va publica, în iulie 2014, un ghid destinat autorităților regionale și IMM-urilor, care să clarifice posibilitatea utilizării ESIF pentru a sprijini proiectele care vizează produsele cu dublă utilizare.
- va sprijini crearea unei rețele regionale în domeniul apărării, pornind de la activitatea desfășurată până în prezent cu autoritățile și clusterelor regionale interesate, având drept obiectiv instituirea unui mecanism de schimb de cele mai bune practici în ceea ce privește accesul la ESIF și integrarea componentei „apărare” în strategiile specializate inteligente.

⁶ COSME – Competitivitatea întreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii - cu un buget de 2,3 miliarde EUR pentru perioada 2014 - 2020.

Obiectivul ultim al acestor acțiuni este de a crește rata de succes a cererilor de finanțare din bugetul UE a proiectelor care vizează produsele cu dublă utilizare depuse de IMM-uri și de clustere din domeniul apărării, în special în temeiul ESIF și COSME. Această creștere ar trebui la rândul său să ajute IMM-urile să fie mai bine integrate în clusterelor și industriile conexe de la nivel UE, creând astfel un lanț de aprovizionare mai diversificat.

Competențe

Succesul sectorului european al apărării depinde de păstrarea personalului cu competențele cheie și de recrutarea persoanelor cu competențele necesare pentru viitor. Îmbunătățirea mobilității forței de muncă a UE poate oferi, de asemenea, un avantaj concurențial pentru acest sector. Anumite domenii se confruntă deja cu un deficit de competențe din cauza pensionărilor și a dificultăților de a atrage profesioniști recent calificați.

Abordare și rezultate preconizate

Majoritatea competențelor necesare în domeniul apărării sunt similare cu cele necesare în alte sectoare industriale. Acest fapt oferă posibilități extinse de utilizare a instrumentelor UE concepute inițial pentru industriile civile.

În special, Comisia va promova utilizarea programelor de „alianțe sectoriale pentru competențe” și de „alianțe ale cunoașterii” de către întreprinderile din domeniul apărării și de structurile educaționale. La realizarea acestui obiectiv vor contribui următoarele elemente:

- o campanie de comunicare cu privire la finanțarea acordată de UE pentru inițiativele legate de competențe. Aceasta va fi pregătită în colaborare cu AEA și cu organismele relevante, inclusiv cu Asociația europeană a industriilor aerospațiale și de apărare (TSA) și cu sindicatul european IndustriAll.
- promovarea utilizării ESIF pentru formarea și recalificarea lucrătorilor; în special pentru a răspunde nevoilor legate de competențe și pentru a anticipa restructurările. Acest aspect va fi evidențiat în orientările la ghidul menționat anterior, aflat în prezent în curs de elaborare pentru autoritățile regionale și IMM-uri; și
- lansarea, în 2015, a unui studiu privind cererea și oferta actuale și viitoare de competențe și aptitudini în sectorul apărării, ca bază a activităților viitoare în acest domeniu.

Obiectivul principal este de a dezvolta o înțelegere cuprinzătoare a nevoilor actuale și viitoare de competențe ale sectorului european al apărării, astfel încât politicile europene, naționale și regionale să fie vizate mai eficient.

2.3 Valorificarea potențialului de dublă utilizare al cercetării și promovarea inovării

Comunicarea și concluziile Consiliului European au identificat lipsa investițiilor în cercetare și inovare ca o amenințare pentru competitivitatea pe termen lung a industriei europene de apărare și capacitățile de apărare ale Europei.

Abordare și rezultate preconizate

Comisia a identificat o serie de modalități prin care poate sprijini cercetarea referitoare la PSAC, care sunt prezentate mai jos. În plus, Comisia va elabora regimuri de achiziții publice înainte de comercializare care pot fi utilizate, după caz, pentru a elimina decalajul dintre cercetare și piață.

Cercetare cu privire la produsele cu dublă utilizare: Comisia va maximiza sinergiile în ambele direcții dintre cercetarea civilă din cadrul strategiei „Orizont 2020” și cercetarea în domeniul apărării coordonată de AEA, în măsura autorizată de normele care reglementează ambele cadre. În acest scop, Comisia va examina, de asemenea, posibilitățile de a extinde domeniul de aplicare și statutul acordului-cadru european de cooperare cu AEA.

Ca urmare a concluziilor Consiliului European, Comisia a început să identifice o serie de domenii de inovare și de cereri la care contribuie tehnologii generice esențiale (key enabling technologies - KET) transversale, inclusiv o serie de sectoare civile care sunt de mare interes pentru industriile de apărare și de securitate. Aceasta indică faptul că există un potențial clar pentru apărare de a se angaja într-un context tehnologic și de inovare mai larg. În special, Comisia consultă Grupul la nivel înalt privind tehnologiile generice esențiale⁷ (care a instituit recent un subgrup privind potențialul de dublă utilizare a KET), ce urmează să își prezinte raportul până la sfârșitul anului 2014.

Acțiune pregătitoare (AP): Scopul unei AP este de a ilustra valoarea adăugată a contribuției UE la noile domenii de cercetare, ca și completare la cercetarea civilă legată de PSAC aflată în curs de desfășurare în cadrul strategiei „Orizont 2020”. AP va dura o perioadă de maximum trei ani. Valoarea totală a finanțării va depinde de resursele bugetare disponibile la momentul adoptării și va trebui să respecte pragurile prevăzute de Regulamentul (CE) nr. 1081/2010 (Regulamentul financiar al UE) în ceea ce privește AP. Dacă va avea succes, această acțiune pregătitoare ar pregăti terenul pentru o posibilă temă de cercetare legată de PSAC, care ar putea fi finanțată în temeiul următorului cadru financiar multianual. În timp ce acest aspect nu se poate substitui investițiilor naționale în cercetare și dezvoltare în domeniul apărării, el ar trebui să promoveze sinergii cu eforturile naționale de cercetare și să încurajeze cooperarea industrială.

⁷ Grupul a fost instituit în februarie 2013 în scopul consilierii Comisiei cu privire la modalitățile de a promova utilizarea KET în Europa.

Domeniul de aplicare al AP va fi definit în consultare cu statele membre, cu Parlamentul European, AEA, SEAE și industrie. O acțiune pregătitoare de succes va trebui să recunoască caracteristicile cercetării din domeniul apărării: domeniile și modelele de cercetare, drepturile de proprietate intelectuală, confidențialitatea rezultatelor, cofinanțarea și normele de participare, rolul statelor membre, garantând totodată atractivitatea necesară pentru participarea industriei. Aspectul guvernantei va fi o preocupare esențială.

Comisia consideră că aceste principii și aspecte specifice legate de AP ar putea fi luate în considerare de către un organism consultativ independent alcătuit din experți și factori de decizie de nivel înalt. Un astfel de „Grup de personalități” ar urma să fie alcătuit din aproximativ 20 de reprezentanți la nivel înalt ai statelor membre, Parlamentului European, industriei și mediului academic.

2.4 Dezvoltarea capacităților

În comunicare, Comisia a subliniat necesitatea de a aborda întreaga gamă a nevoilor de capacitate necesară pentru a face față numeroaselor provocări cu care se confruntă Europa. Deși această responsabilitate le revine în principal statelor membre și AEA, Comisia poate aduce o contribuție importantă, în conformitate cu competențele sale în domeniul securității nemilitare (de exemplu, combaterea terorismului, protecția frontierelor externe, supravegherea maritimă și protecția civilă).

Abordare și rezultate preconizate

Evaluarea comună a nevoilor de capacități: Comisia va elabora, în colaborare cu Înaltul Reprezentant și cu AEA, o evaluare comună a capacităților necesare în materie de produse cu dublă utilizare pentru politicile de securitate și apărare ale UE. Obiectivul este de a evidenția domeniile în care nevoile de capacități militare și nemilitare sunt similare și de a identifica potențialul de sinergii care va lua în considerare, de asemenea, domeniile de capacitate subliniate de Consiliul European, inclusiv RPAS, comunicațiile prin satelit (SatCom) și securitatea cibernetică.

Mediu comun de partajare a informațiilor (CISE) pentru supravegherea domeniului maritim al UE: o comunicare, planificată spre adoptare^m iulie 2014, în contextul Strategiei de securitate maritimă a UE⁸, va furniza o foaie de parcurs pentru punerea în aplicare a CISE. În plus, se preconizează că un proiect desfășurat de statele membre va dezvolta, aplica și testa CISE la scară largă, înainte de punerea sa în aplicare în 2020.

Cooperare civilă și militară: în scopul îmbunătățirii, în mod practic, a cooperării între sectorul civil și cel militar, pe baza rețelelor UE existente, Comisia este în proces de instituire a unui grup de coordonare informal împreună cu AEA cu scopul de a intensifica sinergiile și de a

⁸ Comunicare din 6 martie 2014 [JOIN(2014) 9].

identifica noi domenii de cooperare. O primă trecere în revistă demonstrează că substanțele chimice, biologice, radiologice, nucleare și explozive (CBRN-E) și tehnologiile de detectare sunt domenii promițătoare pentru dezvoltarea de sinergii între politicile Comisiei în materie de securitate internă și activitatea Agenției. În data de 5 mai, Comisia a adoptat comunicarea sa privind o nouă abordare în materie de detectare și atenuare a riscurilor CBRN-E [COM(2014)247], care a făcut, de asemenea, referire la nevoia de consolidare a cooperării între sectorul civil și cel militar în aceste domenii. Discuțiile cu statele membre vor continua prin intermediul actualului grup consultativ CBRN-E al Comisiei.

2.5 Spațiu și apărare

Dezvoltarea capacităților naționale și europene în domeniul spațial joacă un rol din ce în ce mai important în soluționarea provocărilor la adresa securității. În timp ce o parte a capacităților spațiale trebuie să rămână sub control național/militar exclusiv, Comisia consideră că aprofundarea sinergiilor dintre capacitățile spațiale naționale și europene ar putea aduce beneficii semnificative în ceea ce privește reducerea costurilor și creșterea eficienței.

Abordare și rezultate preconizate

Comisia își va continua eforturile de a proteja infrastructura spațială și de a sprijini procesul de dezvoltare a viitoarei generații de comunicații prin satelit (SATCOM).

Supravegherea și urmărirea spațială (SST): o propunere a Comisiei pentru un cadru de sprijinire a SST în vederea protejării infrastructurii spațiale a fost adoptată la 2 aprilie 2014. Aceasta va veni în sprijinul eforturilor naționale de a forma un consorțiu SST și de a oferi servicii SST la nivel european. Odată ce acest consorțiu este instituit, Comisia va încuraja, prin intermediul strategiei „Orizont 2020”, dezvoltarea și reînnoirea activelor SST.

Comunicații prin satelit (SATCOM): în acest domeniu, conform concluziilor Consiliului European, a fost instituit un grup de utilizatori constând în serviciile Comisiei, SEAE, AEA și Agenția Spațială Europeană. Acest grup de utilizatori abordează problema fragmentării cererii de comunicații prin satelit vizând securitatea; el va contribui la sprijinirea statelor membre în ceea ce privește pregătirea următoarei generații de comunicații prin satelit utilizate de sectorul guvernamental.

Mai mult, Comisia, în strânsă cooperare cu grupul de utilizatori, va lansa un studiu destinat cartografierii cererii de SATCOM venite atât din partea utilizatorilor civili în domeniul securității, cât și din partea marilor infrastructuri UE. Se preconizează că rezultatele vor fi disponibile în 2015.

În fine, în limitele competenței sale, Comisia va analiza posibilitatea de a contribui la îmbunătățirea accesului UE la imagini de înaltă rezoluție prin satelit, ca sprijin pentru misiunile și operațiunile PESC și PSAC.

2.6 Aplicarea politicilor energetice și a instrumentelor de sprijin ale UE în domeniul apărării

Forțele armate au mult de câștigat ca urmare a reducerii amprentei lor energetice și, prin urmare, și-ar putea aduce o contribuție importantă la realizarea obiectivelor în materie de energie ale Uniunii.

Abordare și rezultate preconizate

În 2013, Comisia a demarat discuțiile cu statele membre și cu AEA privind instituirea unui forum consultativ pentru energie în sectorul apărării și securității. Misiunea acestui forum consultativ va fi să îmbine expertiza existentă în ceea ce privește elaborarea de politici și alte inițiative în materie de energie cu cerințele și mediul specifice forțelor armate.

Forumul consultativ ar trebui să devină operațional până la sfârșitul anului 2014. În toamnă, ar trebui stabilite în cadrul ministerelor de apărare și/sau al instituțiilor asociate o serie de puncte naționale unice de contact pe probleme energetice. Finanțarea UE pentru Forumul consultativ este rezervată cu titlu provizoriu pentru 2014-2015, cu posibilitatea unei prelungiri în cazul în care inițiativa se dovedește utilă pentru statele membre.

Din discuțiile cu experții naționali a reieșit necesitatea informării cu privire la modul în care politicile și legislația UE în domeniul energiei ar putea fi puse în aplicare în sectorul apărării pentru a îmbunătăți capacitățile forțelor armate și a contribui la realizarea obiectivelor UE și naționale privind (1) eficiența energetică, (2) utilizarea surselor de energie regenerabile, (3) protejarea infrastructurii energetice de importanță majoră.

Prin urmare, Forumul consultativ va elabora o serie de rezultate până la finele anului 2015, inclusiv:

- documentele de orientare privind a) punerea în aplicare a legislației UE relevante în materie de energie și b) finanțarea investițiilor în eficiența energetică și în sursele de energie regenerabile în sectorul apărării;
- conceptele și recomandările pentru acțiuni comune între statele membre pentru a îmbunătăți protecția infrastructurilor energetice de importanță majoră.

2.7 Consolidarea dimensiunii internaționale

Odată cu diminuarea în ultimii ani a bugetelor pentru apărare în Europa, exporturile către țările terțe au devenit din ce în ce mai importante pentru industriile europene, ele permițând compensarea scăderii cererii pe piețele interne.

Abordare și rezultate preconizate

Competitivitatea pe piețele țărilor terțe: Comisia va discuta cu părțile interesate cu privire la modalitățile de sprijinire a industriei europene de apărare pe piețele țărilor terțe. Printre aspectele care trebuie abordate se numără: impactul cerințelor de compensare ale țărilor terțe asupra sectorului european al apărării; obstacolele cu care se confruntă industria europeană în ceea ce privește atribuirea contractelor în țări terțe și contribuția acordurilor comerciale și de investiții ale UE; sprijinul primit de concurenții din țările terțe, precum și măsura în care s-ar putea acorda un sprijin similar întreprinderilor din UE.

Pentru a aborda aceste aspecte, Comisia va înființa în cel de-al patrulea trimestru al anului 2014, un forum care va reuni reprezentanți ai administrației publice și ai industriei de profil. Pe baza rezultatelor acestui dialog, Comisia va evalua necesitatea adoptării unor măsuri suplimentare. De asemenea, Comisia va continua să implice periodic părțile interesate, în special în contextul negocierilor privind acordurile comerciale și de investiții cu țări terțe.

Controlul exporturilor de produse cu dublă utilizare Ca urmare a unui raport către Parlamentul European și Consiliu privind punerea în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 428/2009⁹, Comisia a adoptat, la 24 aprilie 2014, o comunicare privind revizuirea politicii de control al exporturilor.¹⁰ Această comunicare urmărește trasarea orientării controalelor exporturilor strategice ale UE și identifică opțiunile concrete de politică pentru modernizarea acestora.

Ca un pas înainte către revizuirea politicilor, Comisia va desfășura o evaluare a impactului diverselor opțiuni de revizuire identificate în comunicare. Acest exercițiu va fi sprijinit de un studiu extern și va include o consultare publică pe teme bine definite, precum și un „forum al industriei” pentru principalele părți interesate. Comisia intenționează să finalizeze evaluarea impactului în prima jumătate a anului 2015, pregătind terenul pentru posibile acțiuni viitoare.

3. Concluzii

Prezentul raport este o continuare la Comunicarea Comisiei, adoptată în iulie 2013, și contribuie la punerea în aplicare a concluziilor Consiliului European din decembrie 2013. În același timp, el asigură continuitatea activităților Comisiei în domeniul apărării și securității și pregătește contribuția Comisiei la Consiliul European din iunie 2015.

În special prin politicile sale privind piața internă, industria, cercetarea și inovarea, Comisia poate aduce o contribuție importantă la consolidarea sectorului european al securității și apărării. Acest lucru este adevărat în special având în vedere că relația dintre lumea civilă și domeniul apărării se intensifică și că liniile de demarcație care le separă încep să se disipeze. Această evoluție este evidentă în special în cazul misiunilor PSAC, care sunt, în principal,

⁷ COM(2013)710, 16.10.2013.

¹⁰ COM(2014)244, 24.4.2014.

civile și care necesită o cooperare strânsă între sectorul civil și cel militar, pentru a fi eficiente. Acest lucru duce la creșterea cererii de aprofundare a sinergiilor între sectorul civil și cel militar în domenii precum comunicațiile, transportul strategic, supraveghere, RPAS etc. UE, și în special Comisia, Înalțul Reprezentant și AEA, sunt bine plasate pentru a răspunde acestei provocări.

În același timp, investițiile în cercetare și dezvoltare în domeniul apărării continuă să scadă în mod dramatic. În 2012, cheltuielile pentru cercetare și dezvoltare în domeniul apărării la nivelul UE au scăzut cu 38% în comparație cu 2011. Parțial din această cauză, diferența dintre cercetarea și dezvoltarea în domeniul apărării și cea în domeniul civil se intensifică. Prin urmare, dependența industriei de apărare de tehnologii de origine civilă este în creștere, la fel ca și tendința acesteia de a se diversifica în activități civile. Între timp, întreprinderile civile achiziționează tehnologii, cum ar fi robotica, de interes și pentru întreprinderile din domeniul apărării. În consecință, tehnologiile esențiale precum cele legate de volumele masive de date, de biologia de sinteză sau de imprimarea în 3D, vor deveni o importantă sursă de inovare atât pentru industriile de apărare, cât și pentru cele civile.

Deși este încă dificil de prevăzut cum va arăta sectorul european al securității și apărării în următorii 20-30 de ani, este evident că peisajul industrial este în schimbare. Activitățile de apărare își vor păstra caracteristicile, însă elementele civile vor deveni din ce în ce mai importante pentru sector. Datorită acestei tendințe, multe dintre politicile Comisiei au o relevanță sporită pentru apărare și apar oportunități pentru noi sinergii și o mai mare eficiență pe care Europa nu ar trebui să le rateze.